

Vrouwen in de politiek

QuickScan

In opdracht van:
Eindredactie:
Datum:

Statenwerkgroep 'Vrouwen kiezen'
Mijke Boedeltje – Statengriffie provincie Drenthe
8 maart 2017

1. Inleiding

Eind 2016 is de werkgroep 'Vrouwen kiezen' opgericht om het 100-jarige bestaan van het Vrouwenkiesrecht te vieren en tegelijkertijd aandacht te vragen voor (meer) vrouwen in de politiek. Op verzoek van de werkgroep is onderstaande QuickScan uitgevoerd. Deze scan is een verkenning van publicaties en cijfers om zo de stand van zaken te schetsen met betrekking tot het aantal vrouwen in de politiek, hun ervaringen en hun motivatie om al dan niet politiek actief te worden.

De werkgroep heeft verzocht tot de QuickScan om zo het vertrekpunt van de werkgroep helder te krijgen. Daarnaast dient deze als startdocument op basis waarvan bijeenkomsten vormgegeven kunnen worden en aandachtspunten geformuleerd kunnen worden.

De volgende vragen staan centraal:

1. Wat is de actuele stand van zaken (nulmeting)? Hierbij wordt de ontwikkeling van het aandeel vrouwen in parlementen en colleges geschetst tot en met de laatste verkiezingen. Het gaat hierbij om landelijke, provinciale en gemeentelijke cijfers en cijfers van waterschappen.
2. Wat is de motivatie van vrouwen om al dan niet actief te worden/ zich kandidaat te stellen? Welke drempels ervaren vrouwen en wat 'helpt' vrouwen?

Hieronder worden bovenstaande vragen beantwoord en per vraag enkele conclusies getrokken.

2. Vrouwen in de politiek: stand van zaken

Landelijke stand van zaken

In tabel 1 is het percentage vrouwen in de verschillende nationale bestuursorganen opgenomen in de jaren 2012 en 2010. Voor de Eerste Kamer is dit gedaan voor de jaren 2011 en 2015 (Atria, 2015 en Huis voor de democratie, 2011).

Bestuursorgaan	Vrouwen na verkiezingen 2012	Vrouwen na verkiezingen 2010
Tweede Kamer	37%	41%
Kabinet (ministers en staatssecretarissen)	40%	20%
Eerste Kamer	36% (2015)	35% (2011)

Tabel 1. Percentage vrouwen in nationale bestuursorganen na de verkiezingen van 2012 en 2010

In de Tweede Kamer is door de jaren heen sprake van een groei van het aandeel vrouwelijke Kamerleden; van 16% vrouwelijke Kamerleden in 1980 naar 40% in 2010. Een vergelijking met nationale parlementen wereldwijd leert dat Nederland op de 16^e plek van de Inter Parliamentary Union (IPU) staat. De laatste jaren is echter sprake van stagnatie van het aandeel vrouwen en in 2012 zelfs van een geringe afname tot 38% (zie tabel 1). Dit geldt ook voor de Eerste Kamer.

Bovenstaande geldt niet voor het kabinet, welke in de afgelopen periode een sprong heeft gemaakt met betrekking tot het aantal vrouwelijke ministers en staatssecretarissen. In 2010 bestond het kabinet voor 20% uit vrouwen en in 2015 voor 40%.

Provinciale stand van zaken

Het totaal aantal gekozen Statenleden in 2015 was 570, hiervan zijn 198 (34,7%) vrouwelijke Statenleden. Net als in het landelijke parlement is sprake van een stagnatie in (de groei van) het aandeel vrouwen; ten opzicht van 2011 is sprake van 0,8% stijging. Opvallend is, dat de percentages van 2015 en 2011 lager liggen dan in 2007, toen was het aandeel vrouwen 35,6% (Atria 2015, Prodemos 2015, Stichting Decentraal bestuur 2015).

De stagnatie geldt niet voor alle (afzonderlijke) provincies. In tabel 2 is het aandeel vrouwen uitgesplitst naar provincie.

Provincie	Vrouwelijke Statenleden na verkiezingen 2015	Vrouwelijke Statenleden na verkiezingen 2011
Utrecht	43%	38%
Friesland	42%	35%
Noord-Holland	40%	42%
Overijssel	38%	30%
Flevoland	37%	31%
Zuid-Holland	36%	35%
Drenthe	34%	34%
Gelderland	33%	38%
Noord-Brabant	33%	42%
Groningen	30%	37%
Zeeland	26%	18%
Limburg	23%	21%

Tabel 2. Percentage vrouwelijke Statenleden per provincie na de verkiezingen van 2011 en 2015

Uit tabel 2 is af te leiden dat:

- in provincies Utrecht en Friesland, naast dat sprake is van groei van respectievelijk 7 en 5%, de doelstelling van 50% vrouwen in de Staten in zicht komt;
- sprake is van een groei van het aandeel vrouwen van 5% of meer in de provincies Utrecht, Friesland, Overijssel, Flevoland en Zeeland. De grootste groei (8%) is doorgemaakt in de provincies Overijssel en Zeeland;
- sprake is van een afname van respectievelijk 5% in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Groningen. De sterkste afname is in Noord-Brabant te zien (9%);
- min of meer sprake is van stagnatie in de provincies Drenthe, Noord-Holland, Zuid-Holland.
- de provincie Drenthe na de verkiezingen van 2015 en 2011 in de 'middenmoot' staat voor wat betreft het aandeel vrouwen in de Staten.

Gedeputeerde Staten en Commissarissen van de Koning (CdK)

Anno 2017 is 1 van de 12 CdK's¹, die van Overijssel, een vrouw. Voor Gedeputeerde Staten geldt dat momenteel (2017) 26% van de 62 gedeputeerden uit vrouwen bestaat (16), dit is een daling ten opzichte van de periode 2011-2015, waarin 29% van de gedeputeerden vrouw was (Provinciale websites, 2017). In tabel 3 zijn het aantal gedeputeerde van de huidige en de vorige periode opgenomen.

¹ Mevrouw Leemhuis van de Provincie Friesland is hierbij, als plaatsvervangend CdK niet meegerekend, als haar opvolger is recentelijk een mannelijke CdK benoemd.

Provincie	Vrouwelijke gedeputeerden in 2017	Vrouwelijke gedeputeerden einde periode 2011-2015
Gelderland	3 van de 6 (50%)	2 van de 5 (40%)
Utrecht	2 van de 4 (50%)	1 van de 4 (25%)
Overijssel	2 van de 4 (50%)	2 van de 5 (40%)
Groningen	2 van de 5 (40%)	2 van de 6 (33%)
Noord-Holland	2 van de 6 (33%)	3 van de 6 (50%)
Zeeland	1 van de 4 (25%)	Geen
Zuid-Holland	1 van de 5 (20%)	2 van de 5 (40%)
Friesland	1 van de 5 (20%)	2 van de 5 (40%)
Noord-Brabant	1 van de 6 (17%)	1 van de 5 (20%)
Limburg	1 van de 7 (14%)	Geen
Flevoland	Geen (van de 4)	1 van de 4 (25%)
Drenthe	Geen (van de 4)	Geen²

Tabel 3. Vrouwelijke gedeputeerden per provincie

Uit tabel 3 blijkt dat:

- Drenthe als 1 van de 2 provincie's geen vrouwelijke gedeputeerden heeft. Daarnaast is Drenthe de enige provincie die twee perioden achter elkaar geen vrouwelijke gedeputeerde heeft gehad. Hierbij moet worden opgemerkt dat tot 1 maart 2013 sprake was van 1 vrouwelijke gedeputeerde, mevrouw Klip;
- de provincies Gelderland, Utrecht en Overijssel in de huidige periode voor 50% uit vrouwen bestaat;
- zes provincies (Gelderland, Utrecht, Overijssel, Groningen, Limburg en Zeeland) de huidige periode een groter aandeel vrouwelijke gedeputeerden hebben dan de vorige periode;
- het aandeel vrouwelijke gedeputeerden in vijf provincies (Noord-Holland, Zuid-Holland, Friesland, Noord-Brabant en Flevoland) is gedaald.

Gemeentelijke stand van zaken

Het aandeel vrouwen in de gemeenteraden groeit de laatste 20 jaar niet snel; net als op nationaal en provinciaal niveau lijkt op gemeentelijk niveau sprake te zijn van stagnatie (zie tabel 4). Dit percentage blijft achter bij het streefcijfer van 45% uit het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie 2006-2010.

1994	1998	2002	2006	2010	2014
22%	22%	24%	26%	26%	28%

Tabel 4 percentage vrouwen in gemeenteraden in de afgelopen 20 jaar

Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zijn 8651 raadsleden gekozen, waarvan 2.456 (28%) vrouw. Opvallend hierbij is het verschil tussen grote gemeenten en kleine gemeenten. In gemeenten met meer dan 250 duizend inwoners is het aandeel vrouwen gemiddeld 39%. In kleine gemeenten (met minder dan 20 duizend inwoners) is dit 26% (Atria 2016, Prodemos 2014). Wanneer de provincies met elkaar worden vergeleken, zijn er opvallende verschillen te zien, zie tabel 5.

² Tot 1 maart 2013 sprake was van 1 vrouwelijke gedeputeerde, mevrouw Klip.

Provincie	Vrouwelijke raadsleden na verkiezingen 2014	Vrouwelijke raadsleden na verkiezingen 2010
Groningen	34%	26%
Noord-Holland	33%	30%
Flevoland	32%	32%
Zuid-Holland	31%	26%
Friesland	28%	29%
Utrecht	29%	26%
Drenthe	29%	26%
Gelderland	28%	27%
Overijssel	27%	28%
Noord-Brabant	26%	26%
Zeeland	23%	23%
Limburg	21%	22%

Tabel 5. Percentage vrouwelijke raadsleden na de verkiezingen van 2014 en 2010

Uit tabel 5 blijkt dat:

- slechts in 2 provincies sprake is van een groei van het aandeel vrouwelijke raadsleden van 5% of meer; in Groningen (8%) en in Zuid-Holland (5%);
- bij de overige provincies is sprake van een groei van maximaal 3%, een lichte afname of blijft het aandeel gelijk;
- Drenthe in de middenmoot zit, met een lichte groei (3%) ten opzichte van 2010.

Wanneer verder gekeken wordt naar de Drentse gemeenten dan is daarin een relatief groot onderling verschil te zien (zie tabel 6), van 50% in Coevorden (13 van de 25 raadsleden) tot 17% in Tynaarlo (4 van de 23 raadsleden) (websites van de Drentse gemeenten, 2017)³.

Gemeente	Vrouwelijke raadsleden (2017)
Coevorden (13 van de 25)	50%
De Wolden (7 van de 19)	37%
Meppel (8 van de 23)	35%
Westerveld (6 van de 17)	35%
Aa en Hunze (7 van de 21)	33%
Midden-Drenthe (7 van de 23)	30%
Borger-Odoorn (6 van de 21)	29%
Assen (9 van de 33)	27%
Hoogeveen (8 van de 31)	26%
Emmen (9 van de 39)	23%
Noorderveld (5 van de 23)	22%
Tynaarlo (4 van 23)	17%

Tabel 6. Percentage vrouwelijke raadsleden per Drentse gemeenten

Colleges van burgemeester en wethouders

In 2014, na de gemeenteraadsverkiezingen waren van de 1.481 wethouders 326 vrouw (21%). Per provincie lopen de percentages uiteen (zie tabel 7), waarbij Drenthe zowel in de huidige periode als in de afgelopen periode, de provincie is met het minst aantal vrouwelijke wethouders (Atria 2015, VNG 2014). Momenteel kent Drenthe 9% vrouwelijke wethouders, dat zijn 4 van de in totaal 45 wethouders.

³ De plaatsvervangende raadsleden zijn hierbij niet meegeteld.

De gemeenten Assen en de Wolden hebben 1 vrouwelijke wethouder en de gemeente Tynaarlo 2. De overige 9 gemeenten hebben geen vrouwelijke wethouder.

Provincie	Vrouwelijke wethouders na verkiezingen 2014	Vrouwelijke wethouders na verkiezingen 2010
Noord-Holland	29%	19%
Friesland	28%	24%
Utrecht	24%	28%
Gelderland	22%	16%
Noord-Brabant	22%	16%
Zuid-Holland	21%	21%
Flevoland	19%	19%
Groningen	18%	23%
Overijssel	18%	18%
Zeeland	15%	11%
Limburg	12%	14%
Drenthe	9%	18%

Tabel 7. Percentage vrouwelijke wethouders per provincie na de verkiezingen van 2014 en 2010

Ook de groei van het aantal vrouwelijke burgemeester stagneert, in 2009 was het percentage vrouwelijke burgemeesters 23,7%, terwijl dit in 2015 22% was; van de (toen) 393 gemeenten hadden 87 een vrouwelijke burgemeester. Wanneer naar de uitsplitsing per provincie gekeken wordt in tabel 8, valt op dat Drenthe ook hier onderaan staat; er zijn geen vrouwelijke burgemeesters in Drenthe.

Provincie	%	Aantal vrouwelijke burgemeesters in 2015
Noord-Holland	39%	20 van de 50
Flevoland	33%	2 van de 6
Limburg	30%	10 van de 32
Zeeland	25%	3 van de 12
Groningen	26%	6 van de 23
Noord-Brabant	24%	16 van de 65
Utrecht	19%	5 van de 25
Gelderland	17%	9 van de 53
Friesland	17%	4 van de 24
Overijssel	16%	3 van de 24
Zuid-Holland	15%	9 van de 59
Drenthe	0%	Geen van de 12

Tabel 8. Percentage en aantal burgemeester in 2015

Stand van zaken bij waterschappen

Ook bij de waterschappen is met betrekking tot de waterschapsbesturen sprake van beperkte groei (tabel 9); sinds 2008 is het aantal vrouwen in waterschapsbesturen (het algemene bestuur) met 3% gestegen naar 22% in 2015⁴. Hierbij is opvallend dat vrouwen vaker dan mannen een door burgers gekozen zetel hebben. Mannen bezetten vaak een zogenaamde geborgde zetel, wat betekent dat

⁴ Hierbij dient in ogenschouw te worden genomen dat het aantal waterschappen is afgenomen van 27 in 2008 naar 24 in 2015. In 2004 waren er nog 33 waterschappen, na een reorganisatie is dit aantal in 2005 afgenomen naar 27.

deze worden benoemd door land- of tuinbouworganisaties, de Kamer van Koophandel of bos- en natuureigenaren (Atria, 2015).

Orgaan	Vrouwen in 2015	Vrouwen in 2008
Waterschapsbesturen	22%	19%
Dagelijks bestuur (Heemraden)	18%	13%
Dijkgraven	17%	8%

Tabel 9. Percentage vrouwen in waterschapsbesturen in 2008 en 2015

Het algemeen bestuur (eerste rij in de tabel) kiest de dagelijkse besturen, ofwel (hoog)heemraden, die bestaan uit 2 tot 4 bestuurders. Hier is sprake van een stijging van 6% ten opzichte van 2008. Ook het aantal vrouwelijke dijkgraven is gestegen ten opzichte van 2008, met 9%. In absolute aantallen houdt dit in, dat er in 2015 in Nederland 4 van de 24 dijkgraven vrouw waren.

Omdat waterschappen provincie overstijgend zijn, kan geen vergelijking per provincie gemaakt worden. Drenthe kent vier waterschappen: Waterschap Hunze en Aa's (Groningen en Drenthe), Waterschap Noorderzijlvest (Drenthe, Groningen en Friesland), Vechtstromen (Drenthe en Overijssel) en Drents Overijsselse Delta (Drenthe en Overijssel). In tabel 10 wordt het percentage vrouwen in het bestuur van deze waterschappen in 2017 gepresenteerd (Websites waterschappen, 2017). De dijkgraaf wordt hierbij separaat weergegeven en niet bij het Dagelijks bestuur.

Orgaan	Hunze en Aa's	Noorderzijlvest	Vechtstromen	Drents Overijsselse Delta
Waterschapsbesturen	22% (5 van de 23)	13% (3 van de 23)	33% (9 van de 27)	10% (3 van de 29)
Dagelijks bestuur	25% (1 van de 4)	25% (1 van de 4)	40% (2 van de 5)	Geen (van de 5)
Dijkgraaf	Man (0%)	Man (0%)	Man (0%)	Man (0%)

Tabel 10. Percentage en aantal vrouwen in Drentse waterschappen in 2017

Stand van zaken: conclusie

Op basis van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat, met uitzondering van het aandeel vrouwen in het kabinet, de laatste jaren sprake is van een stagnatie (in de groei van) het aandeel vrouwen in de verschillende bestuursorganen.

In het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie 2006-2010 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn voor alle bestuursorganen streefcijfers opgenomen met betrekking tot het percentage vrouwelijke bestuurders⁵. De doelstelling was om dit percentage jaarlijks te laten toenemen met 5%, tot in 2010 de volgende streefcijfers bereikt zouden zijn:

- 50% vrouwen in de Eerste en Tweede Kamer, het Kabinet en Provinciale Staten;
- 45% vrouwen in gemeenteraden;
- 40% vrouwelijke burgemeesters;
- 30% vrouwen in waterschapsbesturen en vrouwelijke CdK's.

Anno 2017 zijn geen van deze doelstellingen gehaald. Uitzondering hierop is het huidige Kabinet. Waterschapsbesturen en gemeenteraadsbesturen kennen van de gekozen bestuursorganen het kleinste aandeel vrouwen.

⁵ Dit is het meest recente beleidsplan, hierna is geen nieuw plan opgesteld.

Wat verder opvalt is, dat het percentage vrouwelijke Statenleden hoger ligt dan het percentage vrouwelijke gemeenteraadsleden. Ook is het zo dat provincies met relatief weinig (of veel) vrouwelijke gemeenteraadsleden, doorgaans ook relatief weinig (of veel) vrouwelijke vertegenwoordigers in Provinciale Staten hebben.

Met betrekking tot Drenthe kan geconcludeerd worden, dat ook hier sprake is van stagnatie in de groei. Voor zowel vrouwelijke gemeenteraadsleden (29%) als leden van Provinciale Staten (34%) geldt voorts, dat Drenthe in de 'middenmoot' zit ten opzichte van andere provincies. Dit betekent dat de afstand tot de gestelde doelen in het beleidsplan (50% voor Provinciale Staten en 45% voor gemeenteraden) aanzienlijk is. Met betrekking tot het percentage vrouwelijke burgemeesters, wethouders en gedeputeerden staat Drenthe onderaan in vergelijking met andere provincies.

3. Motivatie: waarom vrouwen politiek actief worden

Alvorens in te gaan op de drempels die vrouwen ervaren bij de keuze om al dan niet politiek actief te worden, wordt hieronder ingegaan op de punten die vrouwen motiveren om actief te worden en/of te zijn als volksvertegenwoordiger.

Castenmiller en anderen hebben in 2002 een onderzoek onder raadsleden gedaan naar beweegredenen om politiek actief te zijn. Het veranderen van de maatschappij is voor 52% van de ondervraagde vrouwelijke raadsleden van belang bij het politiek actief zijn. In het verlengde hiervan vindt ook ruim de helft 'directe belangenbehartiging' en 'maatschappelijke betrokkenheid' een belangrijke reden om politiek actief te worden of te zijn. Deze redenen worden ook gegeven door de vrouwelijke Drentse Statenleden.⁶

Het gaat hierbij niet alleen om het opkomen voor 'het algemeen belang'. Vaak is de drijfveer één bepaald onderwerp/belang waar men zich voor wil inzetten zoals onderwijs, zorg of een zaak in een woonwijk. Op dit onderwerp zijn vrouwen vaak al actief als vrijwilliger, in het werk, of als 'burger' (Atria 2016). Zo bleek uit interviews dat door vrouwen een aantal keer werd besloten om actief te worden, ná een (soms moeizame) interactie met de gemeente. Dit, om zo de veranderingen die beoogd werden van binnenuit te bewerkstelligen. In het verlengde hiervan is het uitoefenen van invloed één van de meest genoemde punten die voldoening scheppen in het raadswerk.

Zelfontplooiing wordt door 35% van de vrouwen genoemd als één van de redenen om actief te worden. Vrouwelijke raadsleden geven aan, dat ze genoeg scheppen uit het behalen van persoonlijke successen binnen de raad; het geeft energie als dingen lukken. Sommige vrouwen ontlenen daar een zeker gevoel van zelfvertrouwen aan. Ook dit komt uit de raadpleging van de vrouwelijke Drentse Statenleden naar voren.

Uit de enquête blijkt tot slot, dat het raadswerk voor bijna 80% van de vrouwelijke raadsleden voldoet aan de verwachtingen die zij daarbij hadden.

⁶ Als input voor een brainstorm van de werkgroep 'Vrouwen kiezen' zijn de vrouwelijke Drentse Statenleden in juli 2016 online bevraagd door middel van een vragenlijst.

4. Ervaren drempels

Hieronder worden de drempels beschreven die vrouwen ervaren bij het uitoefenen van hun werk. De onderzoeken waar gegevens van beschikbaar zijn, zijn met name onderzoeken onder raadsleden. Vanwege de vergelijkbaarheid van raads- en statenwerk kunnen deze bevindingen als breder toepasbaar worden gezien. De belangrijkste drempels die uit de verschillende onderzoeken naar voren komen, worden hieronder besproken.

Combinatie werk/opleiding, zorgtaken en raadswerk/Statenwerk

De belangrijkste belemmering voor vrouwen blijkt de combinatie van raadswerk, betaald werk en zorgtaken te zijn (Atria, 2016). Hieronder is in tabel 11 de gemiddelde tijdsbesteding aan raadswerk en een betaalde baan of opleiding van mannelijke en vrouwelijke raadsleden weergegeven.

Raadslid	Betaalde baan of opleiding	Tijdsbesteding werk/opleiding	Tijdsbesteding raadswerk	Totale werklast
Vrouw	70,0%	25,8 uur per week	16,5 uur per week	42,3 uur per week
Man	69,6%	32,4 uur per week	14,2 uur per week	46,6 uur per week

Tabel 11. Gemiddelde tijdsbesteding in uren per week aan werk/opleiding en raadswerk.

Uit de tabel blijkt, dat vrouwelijke raadsleden (net als in 2007, 2009 en 2012) gemiddeld minder werken, maar meer tijd aan het raadswerk besteden dan hun mannelijke collega's (Daadkracht, 2014). Het verschil in tijdsbesteding zit vooral in het lezen van stukken voor raads- en commissievergaderingen, waar vrouwen meer tijd aan besteden. Er wordt ongeveer evenveel tijd aan de volksvertegenwoordigende taak en de voorbereiding van fractievergaderingen besteed. De totale werklast van mannen ligt hoger dan bij vrouwen (4,3 uur, zie laatste kolom van tabel 11).

De mogelijke reden waarom vrouwen meer werkdruk ervaren dan mannen kan liggen in het feit dat vrouwen over het algemeen meer tijd aan zorgtaken besteden dan mannen. Er is specifiek onder raadsleden geen onderzoek gedaan naar de tijdsbesteding aan zorgtaken en huishoudelijk werk. Door het Sociaal en Cultuur Planbureau (SCP) is wel in algemene zin onderzoek gedaan naar de tijdsbesteding aan zorgtaken. Hieruit blijkt dat in 2006 in de leeftijdsgroep 20-64 jarigen gemiddeld meer tijd per week door vrouwen aan huishoudelijke taken wordt besteed dan door mannen (hieronder vallen zorg, administratieve taken en onderhoud van het huis). Vrouwen besteedden in 2006 gemiddeld 23,3 uur en mannen gemiddeld 10,7 uur aan huishoudelijke taken.

Moeite met profileren voor en na verkiezingstijd

Een andere drempel is de gevoelde noodzaak bij vrouwen in de lokale politiek om zich te profileren. Vrouwen stellen zich vaker dan mannen bescheiden op en zijn minder geneigd om hun eigen persoon en kennis voorop te stellen. Uit de interviews die zijn afgenomen door Atria (2016) blijkt, dat vrouwen vaak gericht zijn op de inhoud en meer geneigd zijn tot samenwerking en consensus, terwijl mannen vaker 'haantjesgedrag' vertonen. Vrouwen die al politiek actief zijn ervaren hierdoor, vaker dan mannen, negatieve aspecten in het functioneren van de raad/volksvertegenwoordiging als geheel en in de fractie (Castenmiller, et al 2002).

Bovenstaande is zowel van invloed op de mogelijke kandidaatstelling, als op het politieke werk zelf. Vrouwen stellen zich minder snel kandidaat omdat ze opzien tegen het profileren in campagnetijd, maar ook daarna. Uit onderzoek (Leijenaar et al., 1999) blijkt bijvoorbeeld, dat vrouwen zichzelf

minder vaak kandidaat stellen dan mannen en vaker afwachten totdat ze gevraagd worden zich te kandideren.

Conclusie

De gevonden drempels zijn te scharen onder de twee 'hoofddrempels':

- de combinatie van raads-/statenwerk, betaalde baan/opleiding en zorgtaken en de ervaren werkdruk hieromtrent;
- de heersende cultuur van profileren ten opzichte van (doorgaans) de bescheidenheid van en het meer gericht op inhoud en consensus bij vrouwelijke (potentiële) bestuurders.

5. Beslechten van drempels

Hieronder worden mogelijkheden tot het beslechten van bovengenoemde drempels beschreven, de meeste zijn afkomstig uit het onderzoek dat Atria in 2016 naar de door vrouwen ervaren drempels heeft gedaan.

Rolmodellen

Het kleinere aantal vrouwen in de lokale/regionale politiek brengt met zich mee dat zij zich minder snel met het lidmaatschap van een gemeenteraad of Provinciale Staten zullen identificeren. Het zichtbaarder maken van rolmodellen uit gemeenteraden en Staten, maar ook voorlichting over wat het raadswerk inhoudt, kan de herkenbaarheid voor vrouwen vergroten.

Actief benaderen van vrouwen in bestaande netwerken, organisaties en tijdens bijeenkomsten

Vrouwen stellen zich minder vaak zelf kandidaat, vrouwen die actief zijn in een wijkraad, bestuur of belangenorganisatie, ondernemersnetwerk, of in een andere (professionele) setting, zouden daar (in een bestaand netwerk) benaderd kunnen worden. Ook het aansluiten bij lokale lezingen, activiteiten of bijeenkomsten kan helpen om het politiek actief worden onder de aandacht te brengen en hier voorlichting over te geven.

Maak de meerwaarde van vrouwen in de politiek duidelijk

Niet alleen voor de representativiteit, maar ook voor de inhoudelijke inzet lijkt het van belang dat vrouwen politiek actief zijn. Zo blijkt uit onderzoek van het CBS (2014) dat vrouwen 'voortuitstrevender zijn in sociale kwesties en mannen in economische'. Daarnaast hebben vrouwen, zoals hierboven beschreven, een andere manier van politiek bedrijven.

Coaching, training en voorlichting

- Coaching en voorlichting over wat raadswerk inhoudt, het al dan niet profileren en de mogelijkheden om raadswerk met andere taken te combineren.
- Vrouwen zouden meer getraind en gecoacht kunnen worden in het debatteren en naar voren brengen van hun standpunten, zodat ze zich inhoudelijk beter kunnen profileren.
- Coaching en training voor vrouwen in prioriteiten stellen in het politieke werk en (op hoofdlijnen) voorbereiden.

Voorlichting op scholen

Om interesse voor de politiek te stimuleren is het van belang om ook de jeugd hierbij te betrekken. Er zou daarom een beroep op scholen gedaan kunnen worden. Hierbij kan aandacht besteed worden

aan de politiek en debatvaardigheden. Vrouwelijke volksvertegenwoordigers zouden in een dergelijk educatietraject als rolmodel op kunnen treden.

Praktische aanpassingen

- Aanpassen van tijdstippen van vergaderingen, vooral door geen vergaderingen of overleggen te plannen tijdens de spitsuren van gezinnen, dus tussen 5 en 7 uur 's avonds.
- Het verhogen van de financiële vergoeding, zodat minder uren aan betaald werk besteed kunnen worden.

Aandachtpunten bij de kandidaatstellingscommissies

- Maak gebruik van (vrouwelijke) scouts, specifiek gericht op bereiken van vrouwen. Volgens onderzoek van Leijenaar et al. (1999) is het van belang om via scouting specifiek te focussen op het werven en enthousiasmeren van vrouwen. Hierbij hoort ook het bovengenoemd contact zoeken met organisaties en netwerken waar vrouwen van diverse achtergronden zich bevinden. Vooral in plattelandsgemeentes blijkt het lastig om voldoende vrouwelijke kandidaten te vinden.
- Stel een selectiecriterium gericht op inhoudelijke kennis en betrokkenheid als tegenhanger voor het criterium zichtbaarheid en profilering. Houdt hierbij rekening met de rol die bescheidenheid kan spelen.
- Landelijk hebben de meeste fracties een eigen vrouwennetwerk, deze is nog niet altijd regionaal actief. Deze vrouwennetwerken kunnen fungeren om vrouwen meer te betrekken, te inspireren en te helpen om actief te worden binnen een partij

6. Bronnen

Atria (2016). [*Vrouwenstemmen in de raad. Ambities, belemmeringen en successen van vrouwen in de lokale politiek.*](#)

Atria (2015). [*Factsheet Vrouwen in de politiek 2015*](#)

Bouwmans, Henk. [*Groei van het aantal vrouwelijke burgemeesters stagneert.*](#) In: Binnenlands Bestuur, 29 december 2009.

Castenmiller, P., M. Leijenaar, K.Niemoller en H.Tjalma (2002). *Afscheid van de Raad. Een terugblik op het raadslidmaatschap.* Den Haag: SGBO.

Castenmiller, P en Tjalma – den Oudsten H. (2004). [*De ontdekking van het raadslid.*](#)

Centraal Bureau voor de Statistiek (2014). [*Vrouwen vooruitstrevender in sociale kwesties, mannen in economische.*](#)

Draagkracht voor de overheid (2014), [*Nationaal raadsleden onderzoek.*](#)

Leijenaar, M.(2004). *Political Empowerment of Women: The Netherlands and Other Countries.* Dordrecht, Springer Scien + Business Media bv.

Huis voor democratie en rechtstaat (2011). [*Diversiteit in Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Eerste Kamer in 2011.*](#)

Prodemos (2015). [*Onderzoeksrapport Vrouwen in Provinciale Staten.*](#)

Prodemos (2014). [Onderzoeksrapport Vrouwen in gemeenteraden](#)

Sociaal en Cultureel Planbureau (2006). [Onderzoek naar de tijdsbesteding aan huishoudelijke taken door mannen en vrouwen.](#)

Stichting Decentraal bestuur (2015). [Rust en onrust. Beperkte vernieuwing in het provinciaal bestuur van 2015.](#)

VNG factsheet (2014). [Persoonlijke gegevens van wethouders.](#)

Websites Drentse gemeenten.

Websites Drentse waterschappen.